

El desfet i el rebuig

Quan estudiàvem ortografia castellana —l'única que ens ensenyaven a l'escola vam aprendre molt bé la diferència— gràfica i de significat —entre les formes verbals «hecho» i «echo», la primera, amb *h*, del verb «hacer» i la segona, sense, del verb «echar». Era una distinció que es posava sovint en relleu i el qui, malgrat tot, no arribava a saber-la fer, tenia ben assegurat el qualificatiu de «zoquete». Nosaltres no l'hem pas oblidada i, encara més, sabem fer-la extensiva a les formes compostes «deshecho» (de «deshacer») i «desecho» (de «desechar»),

Al cap dels anys, hem tingut ocasió de refrescar el coneixement d'aquella distinció apresada durant la nostra formació escolar, en sentir que ens parlen dels problemes que plantejegen els «desfets radioactius». No ens ha costat pas gaire d'entendre què volien dir: es tracta —la cosa és més clara que l'aigua— dels «desechos radioactivos», amb el petit inconvenient, però, que hom no ha tingut en compte la vella distinció. El mot català *desfet*, substantivació del participi passat del verb *desfer*, correspon efectivament al del castellà «deshecho», del verb «deshacer» i tradueix la seva significació, en frases com *un desfet de llàgrimes, un desfet de petons, un desfet de pluja*, però no a «desecho» —sense *h*—, rela-

cionat amb el verb «desechar», el qual es tradueix usualment al català per *rebuïjar*. Hom pot, doncs, traduir «desecho» per *rebuïg*, mot tradicionalment usat pels nostres comerciants per a designar aquella part d'una mercaderia que, per la seva mala qualitat, no ha volgut ningú (però que hom intenta tanmateix de col·locar, a un preu inferior o mirant de trobar un client de bon acontentar).

Però en el cas concret que motiva aquest comentari no seria segurament encertat de recórrer a la praula *rebuïg*, car es tracta de designar no una part de mercaderia de mala qualitat (com és ara fruita, verdura, etc.), sinó el residu inservible d'un procés industrial. És un cas que ja s'ha comentat sovint, a propòsit de l'ús que alguns han fet del castellanisme «desperdic». Si, com hem dit, es tracta de designar els residus d'un procés industrial, podem dir perfectament *els residus radioactius*, expressió ben clara i normal, que no deixarà d'entendre ningú. Però hi ha encara d'altres termes que convenen perfectament en aquest cas: alguns del llenguatge popular, com és ara *les desferres* o *les dexalles*, i d'altres que pertanyen al llenguatge tècnic o industrial, com *l'escòria* i *potser*, en algun dels casos, *els detritus*.